

## СЛОВО ПРО ЮРІЯ ЮРІЙОВИЧА КОНДУФОРА

Ю.Ю. – так ми, товариші, друзі і колеги Юрія Юрійовича Кондуфора, називали між собою цю неординарну людину. Писати, як і згадувати про нього і легко і важко. Легко тому, що я добре знав його, знав як особистість, яка поєднувала у собі виняткові риси характеру, такі, як принциповість, твердість і справжню людяність, добре серце і поважливе ставлення до людей. З часом ми стали друзями, не залишалось питань і тем, які б ми не обговорювали (від світової політики до побутових проблем). Ми дружили, як кажуть, сім'ями. А важко писати про Юрія Юрійовича тому, що це навіює сум. Від багатьох з нас відійшов вірний друг і товариш, спілкування з яким безсумнівно збагачувало.

В моїх спогадах я не прагну до якогось системного підходу. Хотілося в контексті певної хронології його трудової діяльності сказати про нього лише головне. Ми познайомилися в той час, коли Ю.Ю.Кондуфор займав посаду завідувача відділом науки і культури ЦК Компартії України (до того він працював в Харківському обкомі партії). Обсяг роботи – величезний. Сучасники Юрія Юрійовича погодяться з цим. Цей обсяг постійно зростав і з часом відділ розділили на два: науки і навчальних закладів і окремо – відділ культури (це вже після Ю.Ю.Кондуфора). В ті роки я працював першим секретарем ЦК комсомолу України, і наші службові інтереси, звичайно, перехрещувалися. Адже було принципово важливим забезпечити спадкоємність кадрів як в науці, так і в культурі. І тут хотілося б підкреслити характерну особливість Ю.Ю.Кондуфора як партійного працівника. Він був далеким від командного стилю впливу на відповідні організації, їх керівників, тим більш на окремих діячів і працівників. В цьому він був взірцем для колег. Десятки науковців, артистів, художників, літераторів були його близькими товаришами і друзями. А скільком молодим з них він проклав дорогу у велику науку і культуру, і які саме з його, як мовиться, “подачі” стали лауреатами, заслуженими, народними і т.п. в республіканському і всесоюзному масштабі. Закордонні поїздки (стажування, гастролі, наради, симпозіуми), не дуже доступні в ті часи для багатьох окремих особистостей і колективів ставали можливими завдяки ініціативі і настирливості Ю.Ю.Кондуфора. Буду відвертим, - до “партійного начальства” чимало працівників культури і мистецтва ставилися з певною упередженістю. Це обходило Юрія Юрійовича, його по-справжньому поважали. Він імпував тим, з ким спілкувався, розумом, інтелігентністю, доступністю, гарними манерами і, не приховую, як чоловік, - своєю привабливістю. До того ж був людиною слова: пообіцяв – зробив, допоміг.

Після роботи в Центральному комітеті партії Юрія Юрійовича було затверджено на посаді декана історичного факультету Київського державного університету ім.Т.Г.Шевченка. Саме тут проявилися інші сторони його характеру: любов, батьківське ставлення до молоді, лекторські здібності. На лекції Кондуфора йшли не тільки студенти історичного факультету, бо вони відрізнялися (я слухав ряд з них) глибиною, точністю аналізу, оригінальністю і сміливістю думок. Це був не фрондизм, адже Юрій Юрійович завжди виступав як послідовний прихильник соціалістичної ідеї, не зраджував цієї ідеї. Захищаю-

---

чи її як вчений, він не зупинявся перед критикою помилок партії, намагався дати їм об'єктивні, а не кон'юнктурні тлумачення. І це викликало до нього подвійну повагу.

Хотілося б підмітити й таку, далеко не всім помітну деталь. Конкурс при вступі на історичний факультет завжди був високим. І, не буду приховувати, до Юрія Юрійовича зверталось чимало батьків безпосередньо і через різних товаришів за “допомогою”. Це його, відверто кажучи, гнітило. Ясно, що декан мав можливість вплинути на результати екзаменів того чи іншого абітурієнта. Але й тут спрацьовував характер Ю.Ю. – порядність і чесність. Знаю, що сприяв він молодим людям, які не просто добре закінчили школу, а й були виходцями із сімей простих та й малозабезпечених.

Останнім етапом в діяльності академіка НАН України Юрія Юрійовича Кондуфора стало почесна посада директора Інституту історії, колектив якого увібрав у собі провідних істориків країни. Звичайно, оцінку наукової діяльності Юрія Юрійовича покликані дати вчені. Але відомо, що його численні наукові роботи неодмінно отримували високі оцінки і відзнаки. Він був не тільки автором оригінальної наукової продукції, а й вчителем та вихователем наукової молоді, яка, гадаю, здобувши міцні позиції в історичній науці, вдячна своєму наставнику.

Юрія Юрійовича відрізняла широта інтересів і поглядів, як наукових, так і культурних. Він знав і полюбляв багато жанрів мистецтва, розбирався в них кваліфіковано. Теж саме можна сказати і про спорт. Як і кожна людина, був Ю.Ю. не без недоліків. Може найбільш помітний з них – зайва категоричність, яка інколи переростала у впертість. За це дехто його недолюблював, вважав грубим, хоч такої крайньої оцінки він, на мій погляд, не заслуговував.

Слід особливо відзначити, що Юрій Юрійович Кондуфор був гідним громадянином своєї Вітчизни, справжнім патріотом України. В цьому ми постійно переконувались, читаючи його публікації, слухаючи його виступи. Він знав і любив природу України (до речі, був завзятим мисливцем, а вони знаються в її красотах). Йому до душі була народна художня творчість, розвиткові якої він активно сприяв. Але головним чином його патріотичні переконання проявлялися в політичній діяльності. В ряді республік колишнього Радянського Союзу жили й працювали його друзі й колеги, з якими він часто спілкувався, а з окремими познайомив і мене. Це були не просто вчені, державні працівники, діячі мистецтва, а дуже цікаві люди, які, як я бачив, ставилися до Ю.Ю. з великою повагою.

Ю.Ю.Кондуфор нерідко виїздив за кордон, де представляв Україну і СРСР – як партійний працівник, депутат Верховної Ради України, вчений. Може висловлюсь дещо банально, але скажу, що свою місію за кордоном він виконував з честю і гідністю. Одного разу ми були з ним в Італії. Тут я був свідком тому, як повністю розкрився політик і патріот України. І це викликало до нього повагу, хоча його співрозмовниками далеко не завжди були друзі нашої країни. Запам'яталася одна репліка, яку Юрій Юрійович кинув одному з них: “А приїздіть на Україну, поспілкуйтесь з нашими людьми. Перекоаний в одному – після цього Вам захочеться ще не раз побувати у нас”. Як просто й переконливо сказано!

В сім'ї Ю.Ю. був люблячим і уважним чоловіком, батьком, а згодом і дідом, дбав про благополуччя свого сімейного товариства. Його знали як люди-

---

---

ну веселу, компанійську. В домі Юрія Юрійовича рідко панувала тиша (хіба тільки, коли він працював за робочим столом). Часто у Кондуфорів збиралися друзі. Вміли тут і нагодувати, і створити щиру, невимушену обстановку. Серед друзів Ю.Ю. були різні і за професією, і за віком люди, але неодмінно цікаві, в тому числі і військові. Сам учасник Великої Вітчизняної війни, він добре розумів складність військового життя і служби.

Наприкінці цього короткого слова про Юрія Юрійовича, хотів би сказати, що люди, особливо такі, яким був він, повинні жити значно довше, щоб більше творити добро. І ще хочу щиро подякувати керівництву Інституту історії України НАН України за ініціативу видати цей збірник.